

Hoe stond Robert van Gulik tegenover de dood?

Zo'n vraag is bij de meeste "normale" mensen al moeilijk te beantwoorden. Velen die er zich, zolang ze gezond zijn, niet mee bezig houden of dat wel doen, maar zich geen zorgen erover maken, zullen er, als duidelijk wordt dat hun levenseinde nadert, bang voor zijn of zelfs in paniek raken. Anderen blijven tot het laatste ogenblik rustig en onbezorgd.

Uitsluitel op die vraag is bij een geniale, altijd enigszins ongrijpbare, mysterieuze figuur als Van Gulik nog moeilijker te vinden. Maar we weten toch voldoende over hem om er met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid het goede antwoord op te geven.

Van Gulik kende geen vrees, tot het laatste ogenblik niet; hij was voor niets en niemand bang. In zijn korte, buitengewoon vruchtbare, werkzame leven heeft hij vele gezondheidsproblemen gehad en heeft hij talloze artsen geraadpleegd. Zelf toonde hij grote belangstelling voor de medische wetenschap en wist hij als leek een aanzienlijke kennis op te bouwen over allerlei ziekten, in de eerste plaats zijn eigen kwalen. De chronische aandoening van de lucht-

wegen, waaraan hij leed, was een direct gevolg van zijn kettingroken, en dat wist hij. Toch bleef hij roken. Robert was niet bang, hij maakte een duidelijke afweging tussen het genot en de (in zijn ogen) concentratie die het roken hem verschafte, en de hinderlijke kwalen die hem plaagden. Hij koos voor het eerste en ging hoestend en proestend door het leven. Natuurlijk wist hij van het gevaar van kanker, maar ging ook niet voor dat risico uit de weg. Misschien is het vooruitzicht van een mogelijk vroege dood een factor geweest, die heeft bijgedragen tot de grenzeloze, intensieve activiteit van deze "man van drie levens", hoewel hij van jongs af aan al bijzonder acrief en onverzadigbaar was, alles wilde kennen, weten, doen.

Hij was in de ban van het Oosten, zijn denken en zijn gevoelens waren sterk door China en zijn jeugd in Java beïnvloed. Oosters fatalisme is duidelijk te onderkennen in zijn houding tegenover de dood.

Toen hij van de doktoren in Japan, waar hij ambassadeur was, te horen kreeg dat hij aan tuberculose leed, geloofde hij daar niets van. Het was typisch voor hem dat hij zelf de

juiste diagnose stelde. Hij ging naar Nederland en zei tegen zijn arts: "Ik denk dat ik longkanker heb." Dat bleek juist te zijn; hij zou nog maar kort te leven hebben. Zijn enige zorgen waren toen, dat zijn gezin dit niet te weten zou komen, dat hij de zakelijke belangen van vrouw en kinderen kon veilig stellen, en dat hij kon blijven schrijven. In het ziekenhuis kreeg hij een schrijftafel en hij werkte er keihard. Hij legde de laatste hand aan zijn boek over de gibbon en schreef nog een Rechter Tie-boek. "Schrijven is net als opiumroken; moeilijk om te beginnen, maar nog veel moeilijker om er weer af te komen!", gaf hij eens te kennen. Met zijn arts, met wie hij bevriend was, heeft hij in het ziekenhuis die laatste maanden heel wat afgelachen. Zijn sterke gevoel voor humor leed niet onder de omstandigheden. Hij besteedde veel aandacht aan zijn gezin en gingen ze vaak uit eten.. Toen hij voor korte tijd het ziekenhuis mocht verlaten, kocht hij een auto, speelde biljart met zijn drie zoons, woonde een vergadering op Buitenlandse Zaken bij. Alles moest gewoon doorgaan, alsof er niets aan de hand was.

Enkele weken voor zijn dood schreef hij aan een vriend over zijn terminale ziekte: "Mij persoonlijk heeft dit nieuws niet al te zeer beroerd; ik heb een gelukkig en rijk leven gehad en heb geen reden tot klagen." Wel speet het hem, dat hij zijn taken in Japan niet meer kon afmaken en zijn dierbare plannen om zijn laatste levensjaren in het Verre Oosten te slijten, niet kon verwerkelijken.

Carl Barkman

Agenda

24-09-2003 Lezing Willem v. Gulik
(36° sterfdag RVG)

Rechter Tie en de 20 goudstukken

